

Hodgson, *The Order of Assassins*, The Hague 1955, s. 185-209; Mustafa Gâlib, *Sinân Râşîdüddîn*, Beyrut 1967, s. 163-214; N. A. Mirza, *Râşîd al-Din Sinân (The Great Ismâ'îli Heroe* içinde), Karachi 1973, s. 72-80; I. K. Poonawala, *Biobibliography of Ismâ'îli Literature*, Malibu 1977, s. 288-289; Farhad Daftary, *The Ismâ'îlis: Their History and Doctrines*, Cambridge 1990, s. 332, 396-403, 689-691; a.m.f., *The Assassin Legends*, London 1994; a.m.f., "Râşîd al-Din Sinân", *EP* (İng.), VIII, 442-443; B. Lewis, "Saladin and the Assassins", *BSOAS*, XV (1953), s. 239-245; a.m.f., "Kamâl al-Din's Biography of Râşîd al-Din Sinân", *Arabica*, XIII, Leiden 1966, s. 225-267, V. Ivanov, "Râşîd-üd-Din Sinan", *IA*, IX, 635-636.

FARHAD DAFTARY

RÂÛF

(الرؤف)

Allah'ın

isimlerinden (esmâ-i hüsnâ) biri.

Sözlükte "şefkat ve merhamet etmek" mânasındaki re'fet kökünden türeyen raûf kelimesi "kalbi dayanamayacak derecede merhametli" demektir. Dil âlimleri re'fetin rahmetten daha güçlü bir şefkat duygusunu ifade ettiğini belirtir. Rahmet, "hoşlanmasa bile kişinin başkasına iyilik yapması" anlamına da geldiği halde re'fet gönülden kopan bir istekle şefkat gösterme içeriğine sahiptir. Raûf Allah'a nisbet edildiğinde "ileri derecede şefkatli ve merhametli" mânası kastedilir (*Lisânü'l-Arab*, "Fef" md.; *Kâmus Tercümesi*, "Fef" md.; Ebû'l-Kâsım ez-Zeccâcî, s. 91). Ebû'l-Bekâ el-Kefevî'ye göre rahmet daha çok kişiye sevinç verici imkânlar sağlamayı, re'fet ise ondaki sıkıntıları ortadan kaldırmayı ifade eder (*el-Külliyyât*, s. 471).

Kur'ân-ı Kerim'de iki âyette re'fet, on bir âyette raûf kelimesi geçmektedir. Re'fet kelimelerinden biri, suç işleyen kimselere hak ettikleri cezaların verilmesi sırasında acıma duygusuna kapılarak adaletin ihlâl edilmemesi gerektiği bağlamında geçmekte (en-Nûr 24/2), diğeri ise (el-Hadîd 57/27) Hz. İsa'ya tâbi olanların kalplerine şefkat ve merhamet hislerinin yerleştirildiğini belirten âyette "ca'l" yardımcı fiiliyle zât-ı ilâhiyeye nisbet edilmektedir. Raûf kelimesinin yer aldığı on bir âyetin birinde Hz. Peygamber'den söz edilirken müminlerin sıkıntıya mâruz kalmasının kendisine çok ağır geldiği ve onun müminlere çok düşkün, çok şefkatli ve merhametli olduğu anlatılırken rahîm kelimesine beraber kullanılmakta, böylece raûf-rahîm sıfatları Resûlullah'a da izâfe edilmektedir (et-Tevbe 9/128). Raûf sıfatının Allah'a nisbet edildiği on âyetin ikisinde O'nun

kullarına çok şefkatli olduğu belirtilirken tek başına kullanılmakta, diğerlerinde ise rahîm isminin önünde geçmektedir (M. F. Abdülbâki, *el-Mu'cem*, "Fef" md.). Raûf, İbn Mâce ile Tirmizî'nin rivayet ettikleri doksan dokuz esmâ-i hüsnâ listesinde yer almıştır ("Du'â", 10; "Da'avât", 82).

Bazı âlimler raûf ile rahîm arasında fark gözetmezken çoğunluk raûfun rahîmden daha ileri derecede şefkat ve merhamet içerdiğini kabul eder (Zeccâc, s. 62). Mâtürîdî, "Allah kullarına çok şefkatlidir" meâlindeki âyetin tefsirinde (Âl-i İmrân 3/30) ilâhî re'fet ve rahmetin iki çeşidi olduğunu belirtir. Birincisi Cenâb-ı Hakk'ın bütün insanları kuşatan lutfu, onları şuurulu birer canlı olarak yaratıp yetenekler vermesi, Allah'a karşı işledikleri suçlardan dolayı hemen cezalandırmayıp tövbe etmelerine fırsat tanınmasıdır. İkincisi sadece Allah'ın mümin kullarıyla ilgili olup onların kusurlarını bağışlaması ve işledikleri iyi amelere fazlasıyla mükâfat vermesidir (*Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, II, 287-288). Bazı esmâ-i hüsnâ âlimlerinin raûf isminin muhtevasını inceleyen kullandıkları üslûp, onların ilâhî re'fetle annenin evlâdına karşı taşıdığı derin şefkat duygusu arasında paralellik kurduklarını göstermektedir. Anne yüreği evlâdına ağır bir işin yüklenmesine ve onun tahammülü güç bir sıkıntıya mâruz bırakılmasına nasıl rıza göstermezse ilâhî re'fet de şefkate lâyık olan insanları maddî ve mânevî sıkıntılara uğramasına müsaade etmez (Ebû Bekir İbnü'l-Arabî, vr. 81^b; Fahreddin er-Râzî, s. 341-342). Ebû Abdullah el-Halîmî raûf isminin bir tecellisi olarak Allah'ın, kullarını onlara zor gelecek şeylerle mükellef tutmadığını söylemekte, yolcuların, hastaların bazı vecibelerinin hafifletildiğini veya tamamen kaldırıldığını buna örnek olarak zikretmektedir (*el-Minhâc*, I, 201). Allah'ın zâtî sıfatları içinde yer alan raûf rahmân, rahîm, latîf ve vedûd isimleriyle anlam yakınlığı içinde bulunur.

BİBLİYOGRAFYA :

Zeccâc, *Tefsîru esmâ'illâhi'l-hüsnâ* (nşr. Ahmed Yûsuf ed-Dekkâk), Beyrut 1395/1975, s. 62; Mâtürîdî, *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* (nşr. Ahmet Vanlıoğlu), İstanbul 2005, II, 287-288; Ebû'l-Kâsım ez-Zeccâcî, *İştikâku esmâ'illâh* (nşr. Abdülhüseyn Mübârek), Beyrut 1406/1986, s. 91; Ebû Abdullah el-Halîmî, *el-Minhâc fi şu'abi'l-imân* (nşr. Hilmi M. Fûde), Beyrut 1399/1979, I, 201; Kuşeyrî, *et-Taḥbîr fi't-tezkîr* (nşr. İbrâhîm Besyûnî), Kahire 1968, s. 86-87; Gazzâlî, *el-Makşadü'l-esnâ* (Fazluh), s. 174; Ebû Bekir İbnü'l-Arabî, *el-Emedü'l-aşkâ*, Hacı Selim Ağa Ktp., nr. 499, vr. 81^{a-b}; Fahreddin er-Râzî, *Levâmî'u'l-beyyinât* (nşr. Tâhâ Abdürraûf Sa'd), Beyrut 1404/1984, s. 341-342; Ebû'l-Bekâ, *el-Külliyyât*, s. 471.

BEKİR TOPALOĞLU

RAUF YEKTA BEY

(1871-1935)

Mûsiki nazariyatçısı ve yazarı,
bestekâr, neyzen.

5 Muharrem 1288 (26 Mart 1871) tarihinde İstanbul Aksaray'da Muhtesib Karagöz mahallesinde (günümüzde İstanbul Belediye Sarayı'nın giriş kapısının bulunduğu yer) doğdu. Babası Harbiye Nezâret-i Mektûbî Seraskerî Kalemî birinci mümeyyizi Ahmed Ârif Bey, annesi İkbâl Hanım'dır. Asıl adı Mehmed Rauf olup Reîsülküttâbzâdeler diye anılan bir aileden gelmektedir. Üç dört yaşlarında kaybedince vasîliğini İstanbul'un tanınmış ailelerinden Altûnezâdeler üstlendi. Simkeşhâne İbtidâî Mektebi'nin ardından Aksaray'daki Mahmûdiyye Rüşdiyesi'ni 28 Temmuz 1884 tarihinde bitirdikten on gün sonra Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'nde kâtip yardımcılığı göreviyle memuriyete başladı. Nisan 1885'te görevi Kayıtlar Odası'na nakledildi. Fransızca öğrenimi için girdiği Lisan Mektebi Âfisi'nden dört yıl sonra mezun oldu. 1894'te kısa bir süre için gittiği Halep'ten dönüşünde Dîvân-ı Hümâyûn'daki vazifesine tekrar başladı. Burada hat derslerine devam etti ve icâzet aldı. Hocasî Nâsih (Nâsûhî) Efendi tarafından kendisine "Yektâ" mahlası verildi. Bu arada özel hocalardan Arapça ve Farsça öğrendi. 13 Mart 1895'te sâlîse rütbesi almasının ardından 29 Kasım 1897'de başmüesvidliğe, bir ay sonra da sâniye sınıf-ı sânisine terfi etti. 3 Mayıs 1906'da ikinci rütbeden mütemâyizliğe, 5 Şubat 1908'de başkâtip muavinliğine, yedi ay sonra mümeyyizliğe getirildi. Bu arada dördüncü rütbe Osmânî (1900) ve Mecidî (1903) nişanlarıyla taltif edildi. 1922'de yapılan düzenleme sonunda Dîvân-ı Hümâyûn büyüklüğü muavinliğinden emekli edildi. 1913 yılında İstîlâhât-ı İlmîyye Encümeni üyeliğinde bulunan Rauf Yektâ Bey, Dârülelhân'ın kuruluşundan (1917) Alaturka Bölümü'nün lağvına kadar (1926) burada Türk mûsikisi nazariyatı ve Şark mûsikisi tarihi okuttu, Medresetü'l-eimme ve'l-hutabâ'da mûsiki dersleri verdi. 1926 yılından vefatına kadar İstanbul Konservatuarı Tarihî Türk Mûsikisi Eserlerini Tasnif ve Tesbit Heyeti başkanlığında bulundu. 8 Mart - 11 Nisan 1932 tarihleri arasında Kahire'de toplanan Arap Mûsikisi Kongresi'ne Mesut Cemil ile birlikte katıldı. Yakalandığı tifo hastalığından kurtulamayarak 8 Ocak 1935'te Beylerbeyi'nde vefat etti, Kuzguncuk'taki Nakkaşte-